

Gemeente Rotterdam

***Zienswijzenrapportage
behorende bij omgevingsvergunning en watervergunning***

***Vervanging / opschaling Windpark Landtong Rozenburg -
Repowering***

6 maart 2019

Gemeente Rotterdam

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Zienswijze Koninklijke BLN Schuttevaer	4
3	Zienswijze Gemeente Maassluis	6
4	Zienswijze Particulier	7
5	Zienswijze TenneT	8
6.	Advies Commissie MER en reactie gemeente.....	9

1 Inleiding

De ontwerp-omgevingsvergunning "Windpark Landtong Rozenburg" en de ontwerp-watervergunning hebben van 14 december 2018 tot en met 24 januari 2019 ter inzage gelegen. Gedurende de termijn van terinzagelegging zijn vier zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn tijdig ingediend en derhalve ontvankelijk. Van de mogelijkheid tot het indienen van een mondelinge zienswijze is geen gebruik gemaakt.

Hieronder worden de hoofdpunten van de ingediende zienswijzen weergegeven, beoordeeld en van een standpunt voorzien.

2 Zienswijze Koninklijke BLN Schuttevaer

1. Indiener geeft aan dat in het MER staat dat voor afstand tot vaarwegen Rijkswaterstaat (RWS) beleid in voorbereiding heeft waarin een afstand van een halve rotordiameter + 30 meter tot de vaarweg aangehouden dient te worden. Indiener verzoekt het Havenbedrijf deze adviesafstand over te nemen.

Reactie gemeente

In het huidige beleid van Rijkswaterstaat (RWS) geldt dat een halve rotordiameter afstand gehouden dient te worden van de vaarweg. Momenteel is een beleidswijziging bij Rijkswaterstaat in voorbereiding. Hierin wordt een afstand tot de vaarweg genoemd van een halve rotordiameter plus 30 meter. Het initiatief is door RWS getoetst aan het huidige beleid en voldoet daaraan.

In het havengebied van Rotterdam is niet RWS nautisch beheerder, maar het Havenbedrijf. Het Havenbedrijf heeft inmiddels haar beleid vastgesteld, waarbij een halve rotordiameter + 30 meter afstand tot de vaarweg aangehouden wordt. Tot ligplaatsen buiten de vaarweg moet volgens het beleid van het Havenbedrijf een afstand van (minimaal) een halve rotordiameter worden aangehouden, dat is i.c. 65 meter. De dichtstbijzijnde ligplaats ligt op ruim 65 meter, daarmee voldoet het voornemen van (de repowering van) het windpark Landtong Rozenburg aan het beleid van het Havenbedrijf.

Volledigheidshalve wordt erop gewezen dat de Divisie Havenmeester bij mail van 26 februari 2019 akkoord is gegaan met de de bovengrens de aangevraagde bandbreedte in afmetingen van 130 meter ashoogte 130 meter rotordiameter voor het Windpark Rozenburg. Die variant komt overeen met de aangevraagde omgevingsvergunning.

2. Indiener vraagt of voldaan wordt aan de nieuwe Beleidsnota Windmolens en of het radarbeeld voor scheepsvaart betrouwbaar blijft?

Reactie gemeente

Indien met de 'Nieuwe Beleidsnota Windmolens' de toekomstige beleidsregel van RWS wordt bedoeld, wordt opgemerkt dat dit toekomstig beleid betreft en bovendien niet bindend zal zijn voor het havengebied van Rotterdam. Bij de positionering van de windturbines die de bestaande turbines vervangen is rekening gehouden met het Verkeers Begeleidend Systeem van de haven van Rotterdam teneinde verstoring van dit systeem te voorkomen.

3. Indiener geeft aan niet te onderschrijven dat de schepen als "niet kwetsbaar" worden aangemerkt nu er ook op geleefd wordt en pleit voor nader onderzoek en een kwantitatieve risicoanalyse.

De ligplaatsen en schepen zijn geen beperkt kwetsbare objecten zoals gedefinieerd in art. 1 lid 1 sub b van het Bevi. Er is immers geen sprake van objecten zoals genoemd onder a tot en met g van dat artikel. De betreffende ligplaatsen en schepen kunnen ook niet onder h van het betreffende artikel in het Bevi vallen omdat de gemiddelde tijd dat elk (individueel) schip daar ligt en de gemiddelde tijd per dag gedurende welke personen daar verblijven en het aantal personen dat daarin doorgaans aanwezig is dusdanig laag is dat het niet aan objecten zoals genoemd onder a tot en met e en g gelijkgesteld kan worden. De ligplaatsen in de Scheurhaven worden gebruikt door dienstverleners in de haven en de ligplaatsen in het Calandkanaal zijn wachtsteigers voor binnenvaartschepen voor het logistieke proces in de haven.

4. Indiener vraagt zich af of nu de ligplaatsen niet zijn gedefinieerd als (beperkt) kwetsbaar object, er voldoende is gekeken naar de risico's van de schepen die ligplaats nemen langs het windpark.

Reactie gemeente

Dat de schepen op de ligplaatsen niet gedefinieerd zijn als beperkt kwetsbaar objecten neemt niet weg dat er een risicoanalyse voor de ligplaatsen is uitgevoerd (zie 5.7.2 en 9.6 van het MER). Dit is enkel van betekenis voor de risicocontour zoals bepaald in artikel 3.15a van het Activiteitenbesluit. Daar wordt aan voldaan. Voor zowel de MER-alternatieven, als de worst-case van het VKA is berekend wat de faalkansverhoging per ligplaats is voor het geval daar een gastanker, semi-gastanker, dubbelwandige vloeistoftanker of enkelwandige vloeistoftanker (met inbegrip van ADN goederen) aanwezig is. Deze risico's zijn daarmee voldoende in beeld gebracht. Verder wordt voor het havengebied met een veiligheidstool periodiek bijgehouden welke activiteiten plaatsvinden en de gevolgen daarvan voor de gecumuleerde risicocontouren. De bestaande windturbines zijn hierin reeds opgenomen en wanneer de nieuwe turbines gebouwd worden zullen deze de oude turbines vervangen in de veiligheidstool. Uit (de beoordeling van) eerdergenoemde risicoanalyse blijkt dat er vanuit veiligheidsoverwegingen geen redenen zijn om de vergunning niet te verlenen.

5. Indiener geeft aan dat zij een risicotoename van meer dan 10% voor CEMT klasse 4 en 5 schepen hoog vinden.

Reactie gemeente

Ten eerste is in de betreffende berekening geen rekening gehouden met de reeds bestaande turbines. Ook de bestaande 10 turbines hebben een risicoverhogend effect op langsvarende schepen. Nu de turbines verwijderd zullen worden wanneer de nieuwe turbines gebouwd worden, treedt er dus tevens een risicoverlaging op. Bovendien is de totale trefkans slechts $1,09 \cdot 10^{-07}$ per passage. Een dergelijke trefkans heeft slechts een zeer beperkte invloed op de 10^{-6} contour van de varende schepen. Er worden met deze toename geen wettelijke normen overschreden en gezien het beperkt aantal kwetsbare objecten in de buurt van het voornemen, is de toename acceptabel.

6. Indiener vraagt wat er gedaan wordt om ijsafworp te voorkomen.

Reactie gemeente

Bij kans op ijsvorming worden de turbines automatisch stilgezet (beveiliging). Er zal door vergunninghouder gehandeld worden volgens een locatie specifiek protocol, waarbij na een ijsdetectiemelding de turbines 24/7 gemonitord kunnen worden door middel van camera's. De turbines worden pas weer opgestart als er zekerheid is over ijsvrije bladen. Dat is in lijn met het Activiteitenbesluit, waarin is opgenomen dat indien een windturbine als gevolg van het in werking treden van een beveiliging buiten bedrijf is gesteld, deze pas weer in werking wordt gesteld nadat de oorzaak van het buiten werking stellen is opgeheven.

IJsafzetting ontstaat meestal tijdens stilstand van een turbine. Als al er al ijs(brokken) naar beneden vallen, zullen deze vooral terecht komen in het gebied onder de rotor. Op dat moment zal de turbine zodanig worden gericht dat de bladen niet over publiekelijk toegankelijk gebied staan.

3 Zienswijze Gemeente Maassluis

1. Indiener vindt het van belang te constateren dat niet uitgegaan wordt van de maximale tiphoogte zoals opgenomen in het MER, had zijn zorgen daarover al kenbaar gemaakt in de NRD-fase.

Reactie gemeente:

Zoals de gemeente Maassluis terecht constateert is bij de aanvraag voor de omgevings- en watervergunning niet uitgegaan van de maximale tiphoogte die in het MER is onderzocht en beoordeeld. De aanvraag is gebaseerd op het in de MER opgenomen voorkeursalternatief. Daarin is de tiphoogte op 130 meter gemaximeerd

2. Indiener geeft aan positief te staan tegenover de nu voorgestelde vervanging van tien bestaande windturbines aan de westelijke zijde van Landtong. Dit mede omdat Maassluis een duurzame gemeente wil zijn en de opgave van de duurzame energieopwekking kent. Vindt dat bij de onderhavige ontwikkeling voldoende rekening wordt gehouden met de belangen van de inwoners van Maassluis.

Reactie gemeente:

Wij zijn zeer verheugd over de positieve reactie van de gemeente Maassluis.

3. Heeft vernomen dat het Rijksvastgoedbedrijf overweegt de uitbreiding van het aantal windturbines zelf te gaan initiëren. Vreest dat daardoor de kans ontstaat dat de uitbreiding meer dan 2 windturbines zal omvatten, die bovendien tegenover de bebouwing van Maassluis komen te liggen en mogelijk ook hoger zijn dan de nu voorgenomen windturbines. Geeft de voorkeur aan een opstelling met twee windturbines voor het uitbreidingsdeel zoals nu opgenomen in het voorkeursalternatief een redelijker alternatief is dan een opstelling waar meer dan twee turbines mogelijk gemaakt worden.

Reactie gemeente

In het MER is zowel de repowering als de uitbreiding van het Windpark onderzocht. Uit dat onderzoek is een voorkeursalternatief gekomen. De gemeente heeft het MER vastgesteld en daarmee uitgesproken dat zij het voorkeursalternatief onderschrijft. Een andere variant dan in het nu voorliggende MER is opgenomen, zal leiden tot vertraging omdat er dan nieuw onderzoek moet worden gedaan, dat wederom moet worden beoordeeld op (milieu)effecten en wenselijkheid. In het licht van de klimaatdoelstellingen is een dergelijke vertraging ongewenst.

Wij hebben overigens uw zienswijze ter informatie gedeeld met het Rijksvastgoedbedrijf.

4 Zienswijze Particulier

1. Indiener geeft aan dat in de informatiebijeenkomsten en rapportages geen aandacht is besteed aan gezondheidsrisico's voor bewoners, werknemers, passanten en recreanten. Hierbij wordt verwezen naar een rapport waarin Rijnmond als gebied wordt genoemd waar een verhoogd risico op kanker optreedt. Indiener verzoekt een rapport omtrent leefklimaat en gezondheid op te stellen.

Reactie gemeente

Recente grote literatuurstudies naar de gezondheidseffecten van windturbines (Knopper en Ollson 2011 en Massachusetts Department of Environmental Protection 2012), het advies van de Belgische Hoge Gezondheidsraad (2013) het congres Wind Turbine Noise (2013), Mögliche gesundheitliche Effekte von Windenergieanlagen (Umwelt Bundesamt 2016 (Bunz et al) en Health effects related to wind turbine sound (RIVM, 2017)) concluderen dat directe effecten op de gezondheid, anders dan geluidhinder, onwaarschijnlijk zijn. In het MER wordt, via de geluidregelgeving, rekening gehouden met hinder. Omdat eventueel andere effecten op de gezondheid niet wetenschappelijk zijn aangetoond, kan en hoeft daarmee in het MER geen rekening te worden gehouden. Een apart rapport over gezondheidseffecten zal dan ook niet opgesteld worden. Rapporten over de effecten op het leefklimaat maken reeds deel uit van het MER en de onderliggende rapporten, waarin onder andere de effecten van geluid en slagschaduw in beeld zijn gebracht.

2. Indiener geeft aan dat de horizon- en luchtvervuiling door plaatsing van de turbines op de landtong toeneemt.

Reactie gemeente

Helder is dat de windturbines zichtbaar zijn en dus een bepaalde invloed hebben op de horizon. Uit het MER blijkt echter dat de invloed van de nieuwe windturbines op de horizon beperkt is en geen invloed heeft op het woon- en leefklimaat van de bebouwing aan de overkant. Hierbij moet bedacht worden dat er nu 10 windturbines staan, die vervangen worden door 9 turbines. Die nieuwe turbines zijn weliswaar hoger dan de huidige, maar afstand tot de bebouwing aan de overzijde van het water is zodanig dat het verschil in hoogte niet of nauwelijks waarneembaar is. Luchtvervuiling treedt niet op in de exploitatiefase van de windturbines omdat er geen stoffen uitgestoten worden. Indirect dragen de turbines bij aan een verlaging van uitstoot CO₂, fijnstof en emissies van verzurende stoffen omdat voor de door het windpark opgewekte energie geen fossiele brandstoffen verbrand hoeven te worden.

3. De ontwikkeling vindt volgens indiener plaats op het laatste stukje natuurgebied van Rozenburg, terwijl de gemeente Rotterdam heeft beloofd de Landtong als natuurgebied te behouden.

Reactie gemeente

De vergunning betreft alleen dat deel van de landtong waar reeds (10) windturbines aanwezig zijn, het zogenaamde 'repowering-deel'. In het MER is aangetoond dat de natuur niet nadelig wordt beïnvloed door de vervanging van de bestaande (10) windturbines door (9) nieuwe turbines.

5 Zienswijze TenneT

1. Indiener geeft aan dat in de buurt van de geplande gebieden voor windturbines hoogspanningsverbindingen gesitueerd zijn die in beheer zijn bij TenneT. Indien een turbine de hoogspanningsinfrastructuur raakt, kan een groot gedeelte van de maatschappij in haar dagelijks functioneren worden belemmerd. Nu het voornemen niet voldoet aan de adviesafstanden van TenneT is overleg noodzakelijk. Dit overleg vindt momenteel plaats, maar vooralsnog kan er geen akkoord gegeven worden.

Reactie gemeente

Ten tijde van deze zienswijze werd in de onderzoeken nog uitgegaan van zeer conservatieve aannames, waardoor het risico op de hoogspanningsleiding hoger leek dan dat daadwerkelijk het geval is. In overleg met TenneT zijn een aantal van deze aannames aangepast naar daadwerkelijke gegevens. Daarnaast is de risicocontour ten aanzien van windturbine 5 bij overtoeren beperkt tot maximaal 269 meter. De watervergunning bepaalt dat de definitieve berekeningen goedgekeurd dienen te worden door de waterbeheerder. Er zal geen goedkeuring verleend worden als de werpafstand bij overtoeren groter is dan 269 meter. Hiermee is de invloedssfeer en bijbehorend risico voor de TenneT leiding aanzienlijk verkleind. De berekeningen die op basis van deze nieuwe gegevens zijn gemaakt, zijn met TenneT gedeeld.

6 Commissie voor de milieueffectrapportage

1. In het voorlopig advies van de Commissie voor de m.e.r. van 7 februari 2019 wordt geadviseerd het MER (versie 1.3 zoals ter inzage gelegd bij de ontwerpbesluit) op een aantal punten te verhelderen en aan te vullen.

De Commissie adviseerde hierbij ten eerste om in een aanvulling op het MER een samenvattende milieubeoordeling van het voorkeursalternatief en alle alternatieven ten opzichte van de referentiesituatie te geven, waar dit in het MER alleen gedaan was ten opzichte van een situatie waarbij er géén turbines staan.

Ten tweede heeft de Commissie aangegeven dat ten opzichte van de buisleidingen en ligplaatsen in het gebied onduidelijk is wat de uiteindelijke risico's zijn.

Ten derde constateerde de Commissie dat in de natuurtoets er geen duidelijkheid wordt gegeven of voor bepaalde vleermuispopulaties er wel of geen overschrijding is van de 1%-mortaliteitsnorm en dat de Aeriusberekening bij de stukken is gevoegd.

Reactie gemeente

Op basis van dit advies van Commissie is de notitie 'Aanvulling MER Landtong Rozenburg' opgesteld. Voor wat het onderdeel buisleidingen is mede naar aanleiding van het voorlopig advies van de Commissie voor de m.e.r. tevens het rapport "QRA voorkeursalternatief onderdeel transportleidingen" d.d. 25 februari 2019 opgesteld. Dit rapport is als bijlage bij de stukken gevoegd.

De Commissie voor de m.e.r. heeft hierop in haar definitieve advies d.d. 4 maart 2019 geoordeeld dat met de aanvulling op het MER voldoende milieu-informatie beschikbaar om een weloverwogen besluit te kunnen nemen over de omgevingsvergunning.

Naar aanleiding van het toetsingsadvies van de Commissie voor m.e.r. wordt nog het volgende opgemerkt:

- *Voor de scoring omtrent vogel- en vleermuislachtoffers had inderdaad, zoals de commissie stelt een '-' als score opgenomen moeten worden. Nu er op dit onderdeel een ontheffing bij de Provincie Zuid- Holland is aangevraagd en inmiddels in ontwerp is verleend, heeft deze score geen invloed op de besluitvorming voor de omgevingsvergunning.*
- *De veiligheidsrisico's voor ligplaatsen 79 en 82 zullen door de DCMR gemonitord worden op basis van de input die aangeleverd wordt door het Havenbedrijf.*
- *De provincie Zuid- Holland is voornemens de volgende stilstandvoorziening als voorwaarde in de ontheffing op te nemen*

"Ter reductie van het aantal aanvaringslachtoffers onder vleermuizen, dient de draaisnelheid van de rotoren van de windturbines voor de gehele operationele periode van het windpark te worden beperkt als volgt:

A. Tussen 20 juli en 10 oktober zullen de windturbines tussen zonsondergang en

zonsopkomst tot een windsnelheid van 5 m/s (op ashoogte) niet sneller draaien dan 1 rpm.

B. In aanvulling op het gestelde onder A, geldt dezelfde restrictie in genoemde periode en tijd indien sprake is van windsnelheden tussen 5,0 en 6,0 m/s (gemeten op ashoogte) maar dan uitsluitend wanneer sprake is van wind uit Noordelijke tot Oostelijke richting (0 tot 90 graden)

In aanvulling van het gestelde in dit voorschrift, is het toegestaan om een andere maatregel toe te passen waarmee aantoonbaar betere of vergelijkbare resultaten kunnen worden behaald ten aanzien van het reduceren van mogelijke vleermuislachtoffers. Hiervoor dient tijdig vóór het in gebruik nemen van deze maatregel aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid EN aan Omgevingsdienst Haaglanden Team Groen, vergunningen@odh.nl o.v.v. het zaaknummer 00533619 een beschrijving en motivatie ter goedkeuring te worden overlegd."